

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 31.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljke, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Francišanske ulice štev. 8/1.

Na delo!

Volilno preosnovo je smatrati za gotovo stvar. Odkar je državnozborni odsek sprejel razdelitev mandatov med posamezne narode in dežele, je rešeno najbolj kočljivo vprašanje: četudi ne v splošno zadovoljnost, vendar tako, da proti tej stvari ni pričakovati več resnega in nervoznega odpora. Da imajo sovražniki volilne reforme, ki so večinoma identični s sovražniki splošne in enake volilne pravice, še vedno svoje tajno upanje, je seveda nedvomno; tako so se n. pr. sedaj oklenili «pluralnega sistema», s katerim mislijo delati zgago. Ali take intrige pomenijo sedaj jako malo. Resno misleči ljudje morajo računati z volilno reformo, kakršna je, kajti spletkarenje desperadov ne more in ne sme biti faktor v računih resnih političarjev. Kadar pa se ima gotovo dejstvo pred seboj, je treba po njem uravnati delo. Tarnanje nad krivicami, ki jih vsebuje volilna reforma — katerih tudi mi nismo nikoli prezirali — ni sedaj samo neplodno, temveč je naravnost škodljivo za bodočnost. Kdor izgublja sedaj čas z brezuspešnimi rekriminacijami, bode to bridko obžaloval takrat, ko nastopijo dogodki, za katere se ob samem negativnem kritiziranju ni pripravil.

Da se bode pri prihodnjih državnozbornih volitvah volilo po novem volilnem redu, to je v sedanjem momentu dejstvo, iz katerega mora vsaka, za življenje sposobna stranka izvajati potrebne konsekvence. Kakšne so po-

manjkljivosti volilnega reda, kje dela temu ali onemu narodu, razredu, sloju i. t. d. krivico, to je za trenotek samo akademično vprašanje, važno pa je, kaj je na podlagi novega reda storiti.

Socialno-demokratska stranka se je bojevala za princip. Hotela je pred vsem volilni red, ki omogoči politični boj. To je z operacijo državnozbornega odseka doseženo in stranki je sedaj naloga, da se pripravi za boj. Državnozbornsko vasedanje se približuje koncu. Kdaj bode parlament zaključen, kdaj se izvrše nove volitve, pač še ni znano, vendar je gotovo, da čas ni več daleč. Da, tako kratek je čas, da je treba porabiti vsaki trenotek, ako hočemo izvršiti vse naloge, ki izvirajo iz nove situacije.

Za stranko so se izpremenile razmere predvsem v organizatoričnem oziru. Peta kurija, ki je bila podlaga naše politične organizacije, odpada in na njeno mesto pridejo novi volilni okraji, po katerih je treba preurediti organizacijo. To je velevažna naloga, ki daje našim zaupnikom mnogo velikega in malega dela, a treba se ga je polotiti takoj, da bode reorganizacija pravočasno izvršena. V tej smeri se ne sme zamuditi niti trenutka, kajti to samo po sebi važno delo je vendar samo priprava, kateri mora potem nemudoma slediti konkretno delo: Izpopolnitev organizacije v detajlu, priprava natančnega pregleda in agitacija.

Volilna reforma je pač za socialno demokracijo na Slovenskem zelo neugodna. To pa ne sme nikogar odvrtiti od potrebnega dela. Izgovor, da v tem ali onem okraju socialni demokratje itak ne morejo zmagati, je popolnoma nedopusten, kajti z vztrajnim, energičnim delom se lahko izboljša vsaka situacija in noben položaj ni absolutno ob-

upati sicer pa morajo sodrugi tam, kjer prav nič ne upajo na zmago, vpoštevati, da ni dosega mandata edini cilj volilne borbe. Najvažnejši del je borba sama po sebi. V njej se jasne pojmi. Tu nastopajo nasprotniki, razvije se agitacija, vнемajo se bistvene debata, ostré se politični nazori, politična izobrazba se povzdiguje in stranki, kateri je politična treznost in zrelost glavni pogoj, je to samo v korist. Socialna demokracija ima na Slovenskem zlasti v klerikalizmu hudega in močnega nasprotnika, ki bode porabil vsa sredstva, da učvrsti svojo posest. Trdnjava takega sovražnika ne pade pri prvem naskoku; zato se pa ne sme odlasati naskokov, tudi če se dobro ve, da bodo prvi brez uspeha. Sicer pa je pridobitev vsakega posameznega glasu že uspeh.

Drevo, ki naj enkrat rodi sadove, je treba pravočasno zasaditi. In za slovensko socialno demokracijo je sedaj čas. Nasprotniki se že pripravljajo, pripraviti se moramo tudi mi. Bilo bi napačno, ako bi se sodrugi vdajali fantastičnim iluzijam, še slabše pa bi bilo, če bi se poglabili v top pesimizem. Težave so res velike, zato je treba energično poprijeti, ali položaj jugoslovanske socialne demokratične stranke se je vendar hvala pridnemu, vsestranskemu delu vidno izboljšal in če vsi sodrugi še nekoliko pomnože svojo marljivost, tedaj prav lahko častno izidemo iz boja, ki nas čaka.

Marsikaj nam je zlasti tekom zadnjega leta pokazalo, da se socialna demokracija na Slovenskem lahko razvije. Kar pa je mogoče, to je dolžnost, izvršiti. In zato pozivamo sodruge na delo. Predvsem naj se obstoječe organizacije polotijo dela; poleg tega pa naj tudi vsak posamezni sodrug stori svojo dolžnost. Sedaj je čas, ko mora res vsak zavedni

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Začetkoma so se mu kmetje pač smejali, pozneje pa sta šla dva z njim, zadnjič jih je bilo že trideset in ker je imel gori kaj lepo pridigo o ljubem Bogu in o lepem svetu, o ljubezni in o človeškem dostojanstvu, ni šel letos nihče več k Mariji Pomagaj, temveč mnogo se jih je že sedaj veselilo, da se bodo zopet s svojim župnikom lahko udeležili gorskega romanja.

Župnik bi seveda rajši šel sam na hrib, veselilo ga je pa vendar, da so začeli kmetje

tudi tam uvidevati lepoto sveta, kjer ni bilo ničesar več za samoljubje. In cela narava, nebotične gore in slap, temni gozd in šumeči gorski potok — vsi so bili kaplani župnika Hercoga, ki so mu pomagali moliti; le naučiti je moral svoje kmete svetega jezika, s katerim govori priroda srcem. Dokler izsili kmet po davno podedovani navadi zemlji le toliko, da se varuje lakote, dokler je suženj svoje grude, je njegov razgled omejen, pa ne more svobodno dvigati glave. Hercog pa je pokazal kmetom, da niso sužnji tal, temveč da je zemlja dobra mati, ki bogato hrani svoje otroke, ako prosijo mater razumno in z dobro voljo. Zato nosijo kmetje že svobodneje glave in gledajo s povsem drugimi očmi v svet; zato se jim je že zbudil smisel za lepoto v prirodi, ker jih je naučil ljubezni in razuma za poljedelsko gospodarstvo.

Kadar pa ima človek odprte oči in čuteče srce za lepote v prirodi, postane dober. Kdor ne pohodi nobene cvetke objestno, ne stopa niti svojemu bližnjemu na prste. Ko je privedel svoje kmete tako daleč, da so ljubili Boga kot ljubečega gospoda prirode, so nahajale tudi njegove pridige o tem Bogu v cerkvi rodovitna srca. Pot po tratih v naravi vodi mnogo hitreje k Bogu, kakor pot po temnih globelih pekla. Pravi svetniki božji dosežejo mnogo večjo visokost na svobodnih hribih, kakor v mračnih samostanskih celicah.

Take so bile župnikove misli, ko je zopet sedel gore na planinski trati pa gledal v mirno dolino, dočim je doli v vasi strankarska strast pridigala sovraštvo. A sedaj se je moral shod že bližati koncu. Zato se je spustil župnik počasi zopet navzdol. Ni dolgo korakal po cesti proti vasi, ko se

sodrug postati agitator v svojem krogu. Noben izgovor sedaj ne sme veljati. Priložnosti za delo ima vsakdo. Samo lenuhi trdijo, da ne morejo storiti ničesar, za lenobo pa ni prostora v socialno-demokratski stranki. Tudi znana fraza, da se »pri nas« ne da ničesar narediti, je neresnična in nedopustna. Za resnico se povsod lahko dela in doseže uspehov; seveda je tu ali tam treba več truda, tega pa se ne sme ustrašiti socialni demokrat. Pečeni golobi ne letajo po zraku; zato vendar ne bode nihče trdil, da ne kaže nič drugega, kakor lakote poginiti. Uspehi ne pridejo sami, zato je treba delati, da se jih doseže.

Na delo, socialisti! Podvojite svojo moč in svojo pridnost! Ako imate resno voljo, lahko dosežete krasen uspeh. Ne dovolite, da bi se lahko reklo, da se nasprotniki norčujejo iz vas, ker ste pasli lenobo in ker niste imeli dosti poguma.

Socialisti, na delo!

Boji v Ljubljani.

Shod, ki ga je sklical izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke v nedeljo na gostilniški vrt Hafnerjeve (Gössove) pivovarne, se je izvršno obnesel. Udeležba je bila za ljubljanske razmere zelo velika; na obsežnem vrtu že pol ure pred začetkom shoda ni bilo več dobiti sedeža, pri vhodu, na prostorih med mizami in ob krajih pa je bilo vse nattačeno. Ako se ceni prav nizko, se lahko pravi, da se je udeležilo shoda več kakor 1500 ljudi.

Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke pač ni imel potrebe, sklicati ta shod v svojem interesu. Ali politične razmere v Ljubljani so postale tako nejasne in surove, da bi morala trpeti vsa javnost v političnem smislu velikansko škodo, ako bi se razvijale dalje v tisti smeri, ki so jo označili nekateri dogodki zadnjih časov. Izvrševalni odbor je sklical shod v interesu naroda sploh, ker je socialno-demokratski stranki vse na tem ležeče, da se na Slovenskem pač vname politični boj, toda civiliziran boj, v katerem se deluje z argumenti, ne pa s pustim krikom in s pestmi. Kdorkoli ima v politiki povedati kaj, mora imeti priložnosti, da izrazi svoje mnenje. Socialna demokracija nima povoda, da bi se bala takega boja, ne sme pa se ga bati sploh nobena stranka, ki se hoče opirati na kaj drugega, kakor na surovo silo.

Shod je torej hotel predvsem dati priložnost gospodoma drju. Tavčarju in drju. Trillerju, da pojasnita svoje stališče glede volilne reforme, ker sta hotela to že dvakrat prej storiti, pa vsled znanih dogodkov v »Mestnem domu« nista mogla. Tega seveda izvrševalni odbor ni nameraval omenjenima gospodoma na ljubo, — saj je naše antipodično stališče v vprašanju volilne reforme dosti znano — temveč zaradi tega, ker zahteva politična lojalnost, da se sliši tudi

je že prikazal voz z društvenimi govorniki. Sedaj pa so sedeli štirje na njem. Četrty je bil mlinarski mojster Gros. Nihče izmed vseh ni pozdravil župnika, pa se tudi njemu ni zdelo potrebno, da bi prvi pozdravljali ljudi, ki so sedeli pri njegovi mizi. Vese-lilo ga je, da ga niso pozdravili, ker mu je bilo to dokaz, da se jim ni posrečilo, raz-dreti miru v njegovi župniji.

Bili so pa po pravici hudi na župnika. Ako je prišel cerkovnik še pravočasno na shod, bi bil prišel lahko tudi župnik. Ali župnik pač ni tako dober, pobožen katoličan, kakor cerkovnik. Zato je bila drugi dan ob tem času v škofovi črni knjigi cela litanija o gospojinskem župniku, ali ne sveta.

Dalje prih.

nasprotno stran in pa tudi zato, ker hoče stranka porabiti vsa sredstva, da pride slovensko politično življenje v kulturnen tir.

Gospoda dr. Tavčar in dr. Triller pa nista bila edina povabljenca. Izvrševalni odbor je naznanil, da dobi na shodu vsakdo besedo in sicer zastopniki vseh strank pred zastopnikom socialne demokracije. Bila je torej izborna priložnost, da bi se bila pojasnila vsa stališča in ker take prilike še ni bilo v Ljubljani, je bila pravzaprav dolžnost vsake stranke, da jo porabi. Pokazalo pa se je, da pri slovenskih strankah ni veliko nagnenja do takega stvarnega dela. Liberalna stranka ni bila uradno zastopana; gospod dr. Tavčar je naglašal, da razlaga le svoje osebno stališče in tako se danes sploh še ne ve, na kakšnem stališču stoji liberalna stranka. Klerikalci pa tudi niso designirali nobenega govornika, s čemur pri razsodnih ljudeh niso mnogo profitirali.

Stališče klerikalcev je sploh čudno. Po graških listih so naznanjali, da razbijejo tudi ta shod. V »Slovencu« pa so objavili nekako izjavo »krščanskih socialcev«, katerih sploh ni, da jim je že vse jasno. Prvič ne verujemo, da bi to bilo res. Drugič pa bi bilo to tem bolje. Naj bi bili prišli s svojo jasnostjo na shod. S svojim čudnim postopanjem pa so le utrdili sum, da se sami marsičesa boje v vprašanju volilne reforme, da jim stvarne debate ne gredo v račun in da jih zanimajo samo taki shodi, na katerih pričakujejo rabuk.

Shod je otvoril sodrug Vičič, ki je pozdravil navzoče in povedal namen. Potem je bil izvoljen brez ugovora za predsednika sodrug Kordelič, za podpredsednika sodrug Vičič, za zapisničarja sodrug Menart. Pri tej priložnosti omenjamo, da je na shodih, ki jih sklicuje socialna demokracija, od nekdanj navada, da voli večina predsedništvo. Ker veljajo na civiliziranih shodih v vsakem oziru parlamentarna načela, se posnema tudi v tem parlamentarni usus. Na liberalnih shodih v »Mestnem domu« se ni ravnalo tako; ker pa socialni demokratje niso hoteli zaradi tega razbijati shodov, se je poskušalo, sumničati nas na nelojalen način. Ali socialni demokratje so hoteli v »Mestnem domu« slišati svoje nasprotnike in tega se ne doseže, ako se razbije shod. Vzeli so pa tudi v poštev, da zborovalni zakon ne določa ničesar glede predsedništva in volitev se temelji samo na navadi. Ako bi kdo sklical shod, pa bi ga vodil sam, ne da bi se sploh volilo kakšno predsedništvo, pa se mu tudi ne bi moglo očitati ničesar s stališča zakona. Če torej socialisti, hoteči v abnormnih razmerah omogočiti zborovanje, koncedirajo predsedništvo manjšini, je nedopustno, odvracati pozornost od lastne surovosti s tem, da se obrekuje socialiste. Če bi bila pri nas splošna politična omika na višji stopnji, nego je in zlasti če bi bilo med političnimi nasprotniki dosti tolerance, pa bi nam bilo vseeno, ako se na shodih sploh ne bi volilo predsedništvo. Toliko mimogrede.

Sodrug Kordelič je naznanil, da gospod dr. Triller ni prišel, ker je moral odpotovati in je dal prvo besedo gosp. drju. Tavčarju.

Govornik je najprej omenil, da je prišel na shod zlasti zato, ker se mu je odsvetovalo, češ, da bodo zopet rabuke. Smatra se na shodu kot gosta in zato noče predolgo izrabljati potrpežljivosti zborovalcev. Odkar je v zrelih letih, je njegov vodilni nazor, da je klerikalizem škodljiv slovenskemu narodu in s tega stališča presoja vse. Ko je prišla volilna reforma na dnevni red, se je vprašal, kakšne bodo njene posledice v tem oziru. Odsekov operat je po Šuštersičevem uplivu tak, da pride z njegovo pomočjo reakcija na površje. V narodnem oziru je Slovincem škodljiv, ker prikrajuje obmejne Slovence, koroske naravnost davi. Volilno reformo, ki obsega vse kaj drugega, kakor splošno in enako volilno pravico, so izdelali Nemci — izključno v svojo korist. Narodno-napredni

stranki se polaga vrz okoli vratu in ne more se od njih zahtevati, da bi poljubovali to vrz. Bilo bi bolje, ako bi se poskušali po etapah približati splošni in enaki volilni pravici. Po njegovom mnenju bi socialni demokratje storili bolje, ako bi zahtevali, da se odpravi kurijo veleposestnikov, peho pa da se tako reformira, da bi imeli v njej samo tisti volilno pravico, ki ne volijo v nobenem drugem razredu.

Sodrug Kordelič je pozval eventualne druge govornike, naj se oglašijo za besedo. Ker se pa ni oglasil nihče, je dal besedo sodrugu E. Kristanu. Ta je omenil predvsem, da so vsi pomisleki gospoda drja. Tavčarja socialnim demokratom že znani. Nihče izmed nas ne vidi v volilni reformi ideal. Ali kljub vsem napakam jo akceptiramo, ker je v sedanjih razmerah še najboljša, ki jo moremo dobiti. Obžalovati pa je, da se ni oglasil noben klerikalec za besedo, kajti marsikaj bi potrebovalo pojasnila. Nikakor še ni dokazano, da bi bili slovenski poslanci res vse storili, kar se je dalo storiti. Čudno je n. pr., da se nikjer ne sliši, kaj so storili, ko je bil porušen slovensko-italijanski kompromis ter so dobili Italijani devetnajsti mandat. Mogoče je, da res ni bilo mogoče dobiti kompenzacije, ne da bi se bilo spravilo volilno reformo sploh v nevarnost; ali vsekakor bi bilo treba pojasniti to. Taki momenti pokazujejo, da Šuštersičeva baharija ni preveč utemeljena. Itak nihče ne veruje, da bi se klerikalci, ki hočejo povsod le gospodariti, iz prepričanja potegovali za splošno volilno pravico. Pri nas jim je sedaj koristna, pa jo zato zagovarjajo. Ali socialna demokracija ne more vpraševati, z a k a j podpira kdo njene zahteve. Strah pred klerikalizmom pa je tudi prevelik. Naša klerikalna stranka ni tako konsolidirana, kakor se dela: marsikatero veliko disharmonijo prikriva samo z glasnim kričanjem. Polna je že elementov, ki so vse kaj drugega, kakor klerikalni, pa se drže stranke le iz interesov. Ne bo se ji pa vzelo tal s tarnanjem nad volilno reformo, ki je pač že fait accompli, temveč z delom. V pomanjkanju dela tiči največji greh liberalcev. Ne gre se zato, ali je potreben obstanek dosedanje narodno-napredne stranke, temveč vprašanje je, ali je med klerikalizmom in med socialno demokracijo kaj političnih elementov in če so organizirani, odnosno pripravi za organizacijo, da bi se moglo v političnem življenju računati z njimi, kajti z dosedanje liberalno stranko se ne more, ker sama v sebi ni edina in ker nima njena politika nobene določene stalne smeri. Ako hoče napredno meščanstvo politično živeti, tedaj je bolj dalekovidno, da akceptira volilno reformo, pa da se mesto neplodne negacije pripravi na delo. Socialna demokracija pa ostane na svojem dovolj preciziranem stališču in bode, če bi bilo treba, branila reformo proti vsakemu napadu.

Ker se nihče več ni oglasil za besedo, je sodrug Kordelič zaključil shod.

Jugoslovanska socialno-demokratska stranka je storila svojo dolžnost. Bilo je res že treba, da se spravi ljubljansko politično življenje v drug tir in če imajo druge stranke resno voljo, tedaj pridemo kljub največjim nasprotstvom lahko do politične civilizacije. Kdor hoče, bode vedel, kaj mu je storiti. Socialna demokracija se ne bode dala poriniti s te poti in vé, da deluje tako ne le v svojem lastnem interesu, temveč na korist celega naroda in njegovega resničnega napredka.

Socialni pregled.

Udom zavarovalnice za nezgode v Trstu so naznanja, da so delavski zastopniki v zavarovalnici sodrugi J. Mervič, L. Spazal, P. Pendella in L. Urbanec vsaki večer v »Delavskem domu«, ulica Boschetto 5, II. nadstropje, in dajejo vsakemu, ki ima opravka z zavarovalnico, potrebna pojasnila.

Politični odsevi.

Na Hrvatskem so se pomaknile reči zadnji čas vendar nekoliko naprej. Pretečeni teden je bila končno imenovana nova vlada, kateri ostane, kakor znano po kompromisu s koalirano opozicijo ban grof Pejačević na čelu. Oddelni predstojnik za notranje zadeve postane Vladimir pl. Nikolić, predstojništvo oddelka za pravosodje prevzame dr. Badaj, pouk in bogočastje pa dr. Rojc. S tem je definitivno rešeno eno najbolj kočljivih vprašanj, katero so skušali pristasi starega Kluenovskega režima prepričati še v zadnjih dneh z nizkotnimi intrigami. Sedaj še ni znano, kdaj bode sklican sabor, kateremu ima nova vlada predložiti ustavne zakonske reforme, med katerimi so najvažnejše tiskovna svoboda, neodvisnost sodnikov in pa volilna preosnova. Na poslednjo pa bode treba najbrže še nekoliko čakati, kajti v ogrskem parlamentu, ki mu je volilna reforma stavljen za glavno, skoraj edino nalogo, ni doslej še sledu o njej.

Na Ogrskem se kažejo zanimive prikazni. Pretečeni teden je bila dopolnilna volitev za državni zbor v sedmem volilnem okraju v Budimpešti. Bil je pač nenavaden prizor, da sta kandidirala drug proti drugemu dva kandidata — ene stranke. Neodvisnjaki so oficielno kandidirali starega Barabasa, na svojo pest pa je kandidiral neodvisnjak Eötvös kot opozicionalec in je tudi zmagal. Dasi se prišteva Košutovi stranki, vendar ne vstopi v njen klub, da more delati opozicijo vladi, katere član je tudi Košut. Ali kdor bi iz tega sklepal, da obstoje v neodvisni stranki velika načelna nasprotja, bi se zelo motil. Cela stvar je pravzaprav lisjaska poteza neodvisne stranke. Oficielno ne smejo Košutovci zahtevati ničesar, kar ni določeno v kompromisu med krono in koalicijo. Oficielno more biti neodvisna stranka »lojalna«. Za neoficijalne, »neodvisne neodvisnjake« pa nima nobene odgovornosti in zato hoče ustvariti umetno radikalno krilo, ki ni vezano na nič in ki lahko zahteva najbolj eksaltirane stvari. Sicer je bila to pri Madjarih stara navada. Včasih se taka taktika obnese, ali — končno počasi vsaki vrh in morda se bodo Košutovci ravno s to premodro modrostjo še pošteno uredili.

Angleška poslanska zbornica je sprejela proračun, ki zmanjšuje začetkoma projektirane izdatke za zgradbo novih bojnih ladij. Ministrski predsednik Campbell Bannerman je sam odločno zagovarjal to znižanje in je dejal, da mora tekmovalstvo držav v oboroževanju prenehati in Anglija mora pokazati dobro voljo v tej smeri. Tako na Angleškem. Pri nas pa zahteva katoličan Šušteršič, naj se izmeče še več denarja za nove bojne šinkele.

Interparlamentarna mirovna konferenca se je 23. m. m. sesla v Londonu. To je zbor zastopnikov raznih parlamentov, ki si je izbral nalogo, delovati na to, da ne izbruhne nobena vojna, ne da bi bila preporna zadeva poprej predložena razsodišču, s čemur upajo nekateri preprečiti vojne sploh. Letošnja konferenca je zanimiva zato, ker so se je prvič udeležili zastopniki ruske dume, ki pa so v Londonu dobili poročilo, da je duma razpuščena, vsled čegar so sklenili, da se vrnejo v Peterburg. Konferenca je ruske poslance živahno pozdravila. Ministrski predsednik Campbell Bannerman se jih je posebej spomnil v svojem pozdravnem govoru ter je dejal, da mora duma zopet oziveti, čeprav je ravnokar razpuščena. Zaklical je: »Duma je mrtva, živela duma!« Demonstrativno ploskanje cele konference je sledilo tem besedam.

Domače stvari.

Župan gospod Hribar je odsel na počitnice, občinski svet ima ferije; občinsko življenje sploh počiva. Nič nismo nevošljivi.

Dobro vemo, da je človek, ki je delal, potreben počitka in če se prav ne more trditi, da bi se bili gospodje občinski svetovalci preveč trudili, vendar radi vpoštevamo, da si žele pri sedanjih temperaturi vsaki živci ohladiti. Niti na to se nečemo pozivati, da ogromna večina človeštva nikoli ne sme misliti na počitek in da je za delavca naravnost za delavca nesreča, ako nima dela. Gospodom očetom mesta želimo prav iskreno, naj bi se dobro odpočili po raznih hladovisčih, naj bi se naužili po planinskih gozdovih in na morskih obrežjih svežega zraka, naj bi se temeljito pokrepčali in naj bi se povrnili v Ljubljano prerajeni in zmogni za novo delo. Naj uživajo svoje počitnice, kakor jim je najbolj prijetno. Ali kakor se povrnejo, naj pridejo z zavednostjo, da počitnice ne trajajo celo leto in da glavni namen ljudi, ki so sprejeli javno službo, ni počitek, temveč delo. In po počitnicah naj začno z delom, z novim delom, kajti dosedanje ni bilo vredno piskavega oreha.

Kadar je v Ljubljani kakšna slovesna prilika, tedaj slišimo toliko slavošpevov, da bi mislil človek, ki veruje več ušesom kakor očem, da tekmuje Ljubljana že danes s Prago, z Monakom, z Draždami in da bode kmalu začela konkurirati s svetovnimi mesti. Če pa prelita človek zapisnike občinskih sej enega leta, tedaj išče zaman dokumente, ki bi podkrepili tiste ditirambe. Iz teh protokolov dobi človek vtisk, da je ta bela, tako krasno se razvijajoča, napredujoča Ljubljana kakšno zakonno filistrsko gnezdo brez temperamentnega značaja; nikjer ne najde tistih velikih misli, brez katerih ni ne velikih načrtov, ne velikega dela, nikjer ne najde krepke iniciative, nikjer duha komunalne vzajemnosti, nikjer krepkega stremljenja, ki hoče in ve kaj hoče in se ne ustraši nobenih zaprek. Same malenkosti, seveda potrebne malenkosti, izpolnjujejo zapisnike; te malenkosti pa teko po znani leni struji, po davno izruti strugi. Kdor zasliši pri taki priliki slučajno ponosni epiteton »slovenska metropola«, mu mora zveneti ta beseda v ušesih kakor superlativ ironija.

Treba je torej novega dela. Gospodje naj se dobro spočijejo, da bodo sposobni zanj. Da pa bomo na jasnem, naj povemo, kaj zahteva delavstvo v prvi vrsti od spočitega občinskega sveta. Gospodje nas razumejo. Občinske volilne reforme se ne sme več zavlačiti. Gospodje se ne smejo pritoževati, da se zahteva od njih kaj nemogočega. Zadeva je že dosti stara in naravnost sramota je, da še ni rešena. Potrpežljivosti je bilo med delavci dovolj; ali vsaka stvar mora imeti konec in končno bi bila sramota za delavce, ako bi se dali še dalje vlačiti za nos. Sedaj smo slišali že vse izgovore, ki so jih mogli izmisliti izvenredni možgani privilegiranih občinskih svetnikov. Novih variacij ne potrebujemo več, kajti vse, s čemur se hoče opravičiti zavlačevanje, je samo izgovor, prazen, ničev, v vsej navianosti neumen izgovor. Tiskarna, prevod, odsek, deželni zbor, obstrukcija, to vse je »za opseniti prostotu«. Stvar je, da je gospod župan pred mnogimi leti obljubil volilno reformo in da je danes še ni v občinskem svetu. Gospod župan se blagovoli sedaj loviti za posamezne besede. On ni dal deputaciji delavcev »take« častne besede, ampak »drugačno«. Nam se ne ljubi, cepiti dlak. Kaj je dejal gospod župan pri eni priložnosti, ni glavno. Volilne reforme ni obljubil enkrat, temveč tolikokrat, da je že težko prešteti vse obljube. S takimi izgovori, kakor smo jih slišali zadnjič v občinskem svetu, bi pa lahko obljubovali še deset let in še dvajset let bi lahko zavlačevali. Besed je dovolj in sedaj zahtevamo z vso odločnostjo dejanja. Državnozborna volilna reforma je takorekoč fait accompli in sedaj mora priti občinska na dnevni red. Gospodje naj si nič ne belijo glave, ali bode deželni zbor zboroval ali ne; za to jim nihče ne nalaga odgovornosti. Store naj le svojo dolžnost, pa bode

prav. Za grehe drugih se bode govorilo že z drugimi. Torej sladke počitnice, potem pa — resnost!

Velikansko zanimanje za državne interese kaže ljubljanski uradni list. Volilna reforma je najvažnejše vprašanje države; vlada, ki stoji in pada s to reformo, je zasnovana in sestavljena predvsem z ozirom na reformo. Logično bi moralo biti to torej tudi najvažnejše žurnalistično vprašanje za časopise te vlade. Ljubljanski oficiozus pa poroča o zadnji, najvažnejši seji odseka za volilno reformo, ki je bila dne 21. julija, v svoji številki z dne — 24. julija! To je smisel za aktualnost! Sicer pa je žurnalistična paznost in natančnost tega lista sploh vzorna! »Laibacherica« izhaja v Ljubljani. Kar je v Ljubljani političnega, je stalo zadnji čas vse pod vtiskom shodov, ki so se vršili zaradi volilne reforme. Povsod se je govorilo o njih, vse časopise je pisalo o njih, a »Laibacherica« kakor da ni niti vedela, da so se vršili! Uradni list sicer ima vsak dan prostora za cele kolone notis à la »Hochzeitsreisen«, »Kindermund«, »Der Gipfel des Vegetarismus«, za vesti največjega zanimanja ga pa nima. In tako glasilo morajo vzdrževati državljani!

»**Katoliški shod**« je sedaj stalna rubrika v »Slovenec« in jasno je, da ga hočejo rimski nazadnjaki porabiti za velikansko klerikalno demonstracijo v Ljubljani. Vse verstvo, ves dnevni red je samo maska za nameravano demonstracijo političnega značaja. »Slovenec« hoče imeti zastave na ljubljanskih hišah — na čast klerikalizmu; pevce hoče imeti, da bi peli glorijo — klerikalizmu; sprevede pripravlja po Ljubljani — za povzdigovanje klerikalizma. V Ljubljani, ki še ni dosti klerikalna, naj se izvrši velika komedija z ameriško reklamo, s hrupom in opajanjem, namen pa je, anektirati Ljubljano in jo pretvoriti v centrum absolutnega klerikalizma v Sloveniji. Naravnost smešno je, če garnirajo aranžerji svoje »razprave« s predavanji o predmetih kakor je n. pr. higiena. Od kdaj pa je higiena katoliški predmet? Mar je čisti zrak katoliškega značaja? Ali se more omejevati jetiko na katoliški podlagi? Klerikalci, ki branijo sedanjo podlago človeške družbe z vso strastjo, imajo najmanj pravice, postavljati se kot pionirje v rečeh, ki zahtevajo kričeč preosnovo človeške družbe. Toda klerikalci vedo, kako je treba igrati komedije. Taki detaili naj obude mnenje, da je »katoličanstvo« — čitaj klerikalizem — v resnih skrbah za blagor ljudstva in so tako sredstvo, da se napelje vodo na klerikalni mlin. Ako Ljubljana mirno prenese tako brezobrazno osvajanje, tedaj ne zasluži nič drugega, kakor da res utone v klerikalnem blatnem morju. Vendar pa ne verujemo, da bi bilo prišlo glavno mesto naše dežele in središče naroda že tako na psa. Ali kadar se klerikalci pripravljajo, da bi dokazali svoje, je naloga Ljubljane, da dokaže svoje. Klerikalci hočejo demonstrirati svetu klerikalni značaj slovenskega naroda in njegovega glavnega mesta. Ljubljana ima demonstrirati svetu svoj protiklerikalni značaj. Zato ni treba nobene surovosti, ni treba kršiti nobene svobode, ali pokazati se je treba — tako, da izgine vsaki dvom. Če bi bil katoliški shod zbor čisto verskega značaja, ne bi izpregovorili niti besede. To pa more verjeti le slaboumnež. Komur je količjak na tem ležeče, da klerikalna demonstracija ne naredi tistega vtiska in ne doseže tistega namena, o katerem sanjajo sovražniki vsake svobode, vsake kulture, vsakega napredka, vsake emancipacije, bode razumel, da mu nalaga parada »črne vojske« dolžnost, katere se ne sme iznebiti za nobeno ceno. Kar hoče živeti, se mora rešiti klerikalne more.

»**Slovenec**« je pravzaprav z nedeljskim shodom pri Hafnerju zelo nezadovoljen, kar mu seveda radi verujemo. Zasluži pa zaradi njegove naivnosti vendar pomilovanje. Če je klerikalno glasilo kdaj mislilo, da se bodo socialni demokratje lovili na njegove limanice, je pokazalo tako kratkovidnost, ki

je v političnem življenju naravnost pregrešna. A menda je res mislil kaj podobnega, čeravno je socialno-demokratska stranka pri vsaki priliki jasno povedala, da je loči od klerikalcev tak prepad, ki ga ni mogoče zasuti ali premestiti niti z najbolj demokratičnimi deklaracijami naših Rimljanov. Med nami in med liberalci je veliko nasprotstvo; tudi med klerikalci in med liberalci so nasprotstva. Ali račun, da bi morala biti vsled tega edinost med nami in med klerikalci, je zelo napačen. In če so naši »krščani« nastopili za volilno reformo, nam je to všeč, ali s to taktiko se vendar ne da izbrisati dejstva, da je klerikalizem sovražnik socializma, sovražnik kulture, sovražnik napredka in da je vsled tega socialni demokraciji dolžnost, bojevati se z vsemi močmi proti klerikalizmu in pojasnjevati narodu njegovo bistvo in njegove namene. »Slovenec«, ki je včasih objavljaval socialno-demokratske govore zelo obširno in v obliki, ki je imela prečat brezpogojnega priznanja, reproducira nedeljni Kristanov govor nenavadno ostrizen, spremlja ga skoraj vsaki stavek s svojimi plitvimi opazkami. Omeniti je, da bi bili storili klerikalci veliko bolje, ako bi se bili kar na shodu oglasili za besedo. Ali to je njih lastna stvar. Le toliko bodi povedano, da je smešno, če sedaj razglašajo, da se zato niso udeležili shoda, ker jim je glede volilne reforme vse jasno. Zakaj pa so se potem udeleževali liberalnih shodov?

Bodi jasno! Volilna reforma je bila klerikalcem samo pretveza. Porabiti so jo hoteli samo v svoje strankarske namene in liberalnih shodov niso hodili razbijati, da bi varovali volilno reformo, temveč da bi nasuli svetu peska v oči, češ, tudi Ljubljana je že katoliška. Ravno tako tudi nameravani »katoliški shod« nima družega namena. Kaj mislijo klerikalci, da so socialni demokratje res tako bedasti, pa bi služili klerikalcem kot redstvo za take namene? Ste se pač opekli!

»Slovenec« se v svojih opazkah togoti pa pravi, naj se sodi »Slov. ljudsko stranko« po njenem delovanju. To je že prav. Pa kaj misli »Slovenec«, da bode s tako frazo preslepil socialiste, da še prav ne bi videli njih delovanja? Ravno delovanje te stranke dokazuje njeno politično sleparstvo, ki je prav posebno ilustrirano z lansko prekrstitvijo. Stranka se je poprej imenovala »Katoliško-narodna«; ko je izbacila katoličanstvo iz svojega naslova, je hotela provocirati mnenje, da ni klerikalna. In to je hinavščina, kajti stranka ni danes nič manj klerikalna, kakor je bila lani, njeno delovanje je konsekvantno klerikalno in po tem je sodimo. Kaj hoče torej še? Pod njenimi avspicijami se prirejajo »katoliški shodi«, njeno politiko influencirajo pastirski listi, cerkev je integralen del njene politike; in vse to naj bi socialni demokratje prezrili, le zato, ker je Sušteršič sodeloval pri volilni reformi in je storil, kar je mogel, da bi jo prikoval klerikalnim potrebam?

»Slovenčeva« neumnost pa dosega svoj vrhunec tam, kjer pravi skofovski list: »Socialno-demokratski delavci pa prav store, da v toliko poslušajo Kristana, da pri prihodnjih volitvah volijo samo naše kandidate.« Človeku bi se res zazdelo, da se morajo nekaterim ljudem pri klerikalcih mehčati možgani. Večje neumnosti, odnosno večjih neumnosti s par besedami sploh ni mogoče zapisati. Prvič Kristan ni dejal ničesar, kar bi bilo »Slovenčevi« trditvi količkaj podobno; drugič bi ga socialno-demokratska stranka takoj desavrirala, ako bi bil dejal kaj podobnega; tretjič je neslano, če daje »Slovenec« socialno-demokratskim delavcem svete: četrtič bode socialno-demokratska stranka pri volitvah sama najbolje vedela, kaj naj stori; petič niso šli socialni demokratje v boj za volilno reformo, da bi nasitili klerikalno požrešnost po mandatih.

Sicer pa je »Slovenčeva« pisava vendar koristna. Vsi njegovi čitatelji vendar ne morejo imeti zaganje v glavi in končno jim mora postati le čudno, da njih glasilo danes nekaj

kuje v zvezde, jutri pa vleče v blato. Če končno »Slovenec«, ki ne more živeti brez fraz, kriči »proč s klečeplaztvom pred liberalci«, je to nauk, ki ga ni treba dajati socialnim demokratom; ali modri »Slovenec« naj tudi ne pričakuje klečeplaztva pred klerikalci. Socialni demokratje imajo svojo lastno pot, po kateri lahko hodijo, ne da bi jim sploh bilo treba plaziti.

Zaupni shod liberalcev je bil včeraj v »Mestnem domu«. Po Ljubljani kroži tudi vest, da so bili na ta shod povabljeni socialni demokratje, kar pa ni resnica. Pobratili se še nismo z liberalci in se tudi ne bo treba.

Dopisi.

Trbovlje. (Volitve za bratovsko skladnico.) Dne 15. m. m. so bile tukaj volitve volilnih mož za bratovsko skladnico. Delo naših sodrugov je ostalo vsled terorističnega nastopa priganjačev brez uspeha. Že več tednov pred volitvami so delali pazniki in uradniki kakor ruski despotje in so skušali uplivati na delavce z raznimi grožnjami, hoteč jih prisiliti, da volijo pazniške kandidate. Mnogo delavcev sploh ni šlo volit, ker so jim pazniki žugali, da bodo prestavljeni k slabšemu delu; reklo se je celo: »Kdor ni z nami, si gre lahko iskat dela drugam.« Pri volitvah so se postavili nekateri pazniki v lokal, nekateri pa predenj, da bi lahko opazovali, kako posamezni rudarji volijo in da bi jih potem lahko šikanirali, če bi glasovali za kandidate organizacije. Na eni tretjini šihti se sploh ni razdelilo volilnih listkov, pri drugi tretjini se jih je dalo samo nekaterim, ali pa se jim je usililo volilne listke, na katerih so bili že zapisani štajgerski kandidati. Te delavce so potem določili za nedeljo na delo in so jih kar gnali od dela k volitvi. To postopanje je opazil tudi okrožni rudniški urad. Upati je, da bode rudniški urad v Celju uvažil pritožbo, ki sta jo vložila sodruga Čobal in Sitter v imenu unije rudarjev ter bode naredil konec takemu paševanju ter razveljavil volitve. Že leta imajo nasprotniki bratovsko skladnico v rokah in pravila so uredili popolnoma v svojo korist. Večinoma dobe pazniki celo plačo, po sto kron in več za provizijo, dočim dobe delavci navadno komaj 16 kron 66 vinarjev, komaj tisti, ki so bili po 35 let na delu, dobe 40 kron 80 vinarjev. Pazniki ne plačajo niti za en odstotek več kakor delavci v provizijsko blagajno, torej je to protežiranje paznikov skrajno kičevno in je tudi mnogo krivo pasivnosti bratovske skladnice. Ako okrožni rudniški urad ne bi razveljavil volitve, pri katerih so bili delavci tako brutalno terorizirani, bi morala seveda rudarska unija storiti potrebne korake pri višjih instancah. Delavcem, ki so izročeni takemu turskemu gospodarstvu, pa pravimo: Če se hočete kdaj rešiti, tedaj se pridružite organizaciji!

Trst. Novi volilni okraji za Trst so po kompromisu italijanskih in slovenskih poslancev sledeči: Prvi okraj: Staro mesto in sv. Jakob; drugi: Barriera nova, Novo mesto, Greta in Skorklja; tretji: Barriera stara, Kjadrin; četrti: Sv. Vid in zgornja Čartola; peti: Ostala predmestja in okolica. Število mandatov se je torej napram Hohenlohovemu načrtu znižalo na pet, in sicer manjka sedaj tisti mandat, ki bi bil gotovo pripadel delavstvu. Slovenski mandat je zagotovljen tudi po novem redu. Vsa naporna mešetarija poslanca Bartolija je imela glavni namen, pripraviti delavstvo ob svoje zastopstvo. Tržaški socialni demokratje pa ne bodo omahovali zaradi tega, temveč pojdejo še z večjo energijo v prihodnji volilni boj. Delavski mandat je moral pač italijanske nacionalce hudo peči, ker so se toliko trudili, da so ga odpravili. Izdelali so tako razdelitev volilnih okrajev, da pridejo delavci v vsakem okraju v boj z nacionalci in da bodo povsod majorizirani. Pri nas imenujejo tako razdelitvo »perifarično« in so-

drugi, ki poznajo namen take razdelitve v Italiji, bodo takoj razumeli, da je njen cilj oskodovalje delavstva. O mešetarskem kompromisu se lahko pravi, da vrana vrani ne izkljuje oči.

Društvene vesti.

Društvo »Ljudski oder« je raposlalo na slovenske delavce sledeči poziv:

V zadnjem času je prišlo tudi med slovenskim delavstvom živahnejše gibanje in prodirati je jelo izpoznanje, da je treba skrbeti, v kolikor mogoče, tudi za izobrazbo. Vse to nam potrjuje mej drugim tudi velika udeležba delavcev na vseh predavanjih, ki jih je priredilo naše društvo kot začetek velikega dela na izobraževalnem polju, ki si ga je načrtalo v svoj program.

Društvo, ki daje danes članom na razpolago lepo čitalnico in sicer še mlado, a vendar že precej bogato knjižnico, ki šteje že danes preko 300 zvezkov najboljših slovenskih knjig, si je že sedaj preskrbelo za bodočo sezono sodelovanje raznih slovenskih znanih stvenikov, ki bodo pričeli v prihodnji jeseni svoja poljudna zredavanja. Dne 25. m. m. so pričele tudi pevske vaje in se bode podučevalo tudi teoretično petja. Obenem pa naznanja društvo, da posreduje odbor tudi za prireditve cikla umetniških dramatičnih predstav v prihodnji zimi.

In izvršitev te težke naloge, ki jo je društvo prevzelo v prid izobrazbe slovenskega delavstva, potrebuje tudi podpore od strani vseh tistih, katerim je ležeče na tem, da se izobrazba razširi v čim večji meri med naše delavstvo.

Obračamo se torej do vseh slovenskih delavcev, naj pristopijo kot člani našemu društvu, naj se združijo v znamenju znanja in združeno stopajo po poti, po kateri hočemo dospeti do veljave, do moči, do cilja.

Član našega društva je lahko vsako, ki plača vpisnino 50 vin. in redni tedenski donesek 20 vin. Člani imajo pravico posluževati se čitalnice, knjižnice, pevskega poduka in se obenem služijo lahko tudi knjižnice izobraževalnega društva nemških delavcev.

Uverjeni, da najde ta naš poziv odmeva v vrstah slovenskega delavstva, ki bode, vstopivši v naše društvo, pripomoglo k izvršitvi velikega načrta, ki ga hočemo vresničiti z geslom: »V znanju je moč«, beležimo z brat-skim pozdravom

za odbor društva »Ljudski oder« v Trstu
Anton Jernejčič, **Ivan Regent,**
predsednik. tajnik.

Uradni prostori v »Delavskem domu«, ulica Boschetto 5/1 so odprti vsaki dan od 8.—10. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 10.—12. dopoldne.

Veselica, ki jo je priredilo tuk. društvo uslužbencev c. kr. glavnih skladišč pretečeno nedeljo v Rojanu na velikem prostoru gostilne pri Kroni, in ki je bila namenjena v prid podpornega sklada za ponesrečene tovarise, je yspela naravnost impozantno. Udeležilo se je je gotovo kakih 1500 delavcev, ki so se pri sviranju in petju raznih zborov in glasb ter pri užiganju umetalnih ognjev in pri krasnem ribolovu lepo zabavali. Veselični odsek omenjenega društva je lahko ponosen na moralni in materialni uspeh. Vrt je bil lepo okrašen z raznimi znamenji in v svitu benečanskih balončkov je nudil kar čaroben pogled. Bila je to res mednarodna zabava v pravem pomenu besede. Celo dva blagoslovljena moža sta ploskala delavski himni in marzeljezi. Gospod Jurica — rojanski župnik, je celo poklical odbornike ter jim naznanil, ker je veselica v dobredelne namene, da s u s p e n d i r a za to nedeljo večerne molitve. Da pa mu Bog ta greh odpusti, je pustil nekoliko zvoniti in je tačas okoli cerkve s knjigo v rokah molil. Upamo torej, da se je gospod Jurica prepričal, da nismo takšni »ruvina famiglie«, kakor nas vsako ne-

deljo pri propovedih slika. Na veselici prihodnjega majnika upamo ga videti pri nas in povemo mu, da se bo lepše zabaval, nego pri češčenih članicah Marijine družbe, kamor pravijo, da siloma rad zahaja.

Podružnica avstrijskih slikarjev in pleskarjev v Ljubljani priredi v sredo, dne 8. avgusta ob 6. uri zvečer v Veterjevi gostilni, Florjanske ulice 6, društveni shod, na katerem bode referiral zvezni načelnik sodr. Jos. Maar z Dunaja o potrebi organizacije. Slikarji in pleskarji, pridite vsi!

Strokovni pregled.

V. mednarodni kongres transportnih delavcev je zboroval pretečeni mesec v Milanu. Zastopane so bile sledeče države: Italija (16.000 udov), Avstrija (49.000), Francija (28.500), Švedska (12.000), Nizozemska (1200), Nemčija (10.000). Avstrijsko železničarsko organizacijo sta zastopala sodruga Tomschik z Dunaja in Brodecky iz Prage. Na dnevnem redu so bila sledeča vprašanja: 1. Reorganizacija mednarodnega odbora za proučevanje gospodarskega položaja železničarjev izven mednarodne federacije ali pa pridruženje železničarskih organizacij k mednarodni federaciji transportnih delavcev? 2. Ali je statistika o plačilnih in delavnih razmerah železničarjev vseh dežel potrebna? 3. Kako naj izražajo železničarske organizacije svojo solidarnost napram slabšim organizacijam? — O sklepih bomo poročali.

Organizacija.

Na Dunaju je končan ogromen boj. Stavbinski delavci, ki so jih hoteli podjetniki tako močno zadeti, da bi se razbila njih organizacija in da se nikoli več, ali pa vsaj zelo dolgo ne bi upali poskusiti ničesar za zboljšanje svojega položaja, so dosegli sijajno zmago, podjetniki pa so doživeli izvrsten nauk. Za stavbinske delavce na Dunaju je bil plačilni tarif, ki je veljal do letošnjega leta. Podjetnikom je bilo že davno znano, da bodo zahtevali delavci po preteku tarifnega roka neke priboljške, zlasti dnevno plačo 5 kron. Toda podjetniki ne le da niso nameravali dovoliti ničesar, temveč so mislili, da je to priložnost, pri kateri bi lahko delavce prav imenitno pollačili. Ko so jim bile predložene nove punkcije delavcev, so zahtevali, naj odstopijo od svojih zahtev, sicer jih izpro iz dela. Odklanjali so vsako pogajanje in ravnali so sploh tako provokatorično, da je bil njihov namen takoj jasen. Iz Nemčije prihajajo že dlje časa glasovi od ondotnih kapitalistov, naj se podjetniki organizirajo, da lažje odbijajo zahteve delavcev. Organizacija podjetnikov bi bila pač prav pametna stvar, ako bi ji bil namen, povzdigniti industrijo, kolikor mogoče omejiti konkurenco, zlasti umazano in urediti produkcijo. Toda kapitalistične organizacije nimajo tega cilja; njih vodje so kratkovidni in sovražijo delavce kar le morejo, pa ne nameravajo nič drugega, kakor razbiti delavske organizacije in vzeti delavcem moč za zboljšanje svojega položaja. Sredstva, ki jih rabijo pri tem, so barbarsko brutalna; njih glavno orožje je izprtje in sicer se nima po njih programu izključevati samo takih delavcev, ki sami kaj zahtevajo, temveč eventualno cele stroke.

Kadar pride iz Nemčije kakšna velika neumnost, jo morajo seveda kopirati avstrijski podjetniki. Tako so hoteli dunajski stavbeniki pokazati delavcem zobe. Izprtje je doseglo ogromen obseg, kajti vsled ustavljenega dela pri stavbah niso praznovali samo zidarji, temveč bile so v to prisiljene vse tiste stroke, ki imajo kaj opraviti s stavbami. Število izprtih je doseglo 50.000; ako se šteje žene in otroke, se lahko pravi, da je bilo prizadetih okrog 200.000 ljudi.

Podjetniki so se dolgo pripravljali na ta boj in bili so popolnoma prepričani, da mo-

rajo zmagati. A zmotili so se kruto. Sedem tednov je trajalo izprtje, končno so se morali podjetniki podati. Pokazalo se je zopet, da je delo vendar močnejše nego kapital in da je potrebno. Podjetniki razpolagajo gotovo z večjimi svotami, kakor delavci. Denar v blagajnah jim pa vendar ne pomaga; hiš ne zidajo, ne belijo, ne urejajo, ne slikajo, ne tapetirajo ne bankovci, ne cekini in brez delavcev obtiči vse. Malokdaj so se izkoriščevalci tako širokoustili, kakor pri tem izprtju; tem večja je bila njihova blamaža, ko so se morali začeti po sedmih tednih pogajati. V dolgem boju so imeli ogromne izgube, pridobili pa niso ničesar, kajti sprejeti so morali vse važnejše zahteve, glede nekaterih manj važnih pa so se morali zavezati, da jih dovolijo od novega leta naprej.

Ta boj pa ni značilen samo zaradi izvenredno velikega uspeha, temveč še bolj zato, ker jasno pokazuje, da potreba delavske organizacije še narašča in da naraščajo ravno tako njene naloge. Ako bi bila organizacija avstrijskega delavstva taka, kakršna je bila pred desetimi leti, ne bi bili zidarji pretili tega boja in položaj bi jih bil potlačil vsaj za deset let. Ali delavska organizacija je napredovala v vsakem oziru in temu, samo temu je pripisati krasno zmago.

Naj bi se iz tega učili tudi slovenski delavci! Tudi pri nas hodijo podjetniki po enakih tirih, kakor na Nemškem, na Dunaju in drugod. Dokaz nam je n. pr. ravnanje ljubljanskih mizarskih mojstrov. Proti moči podjetnikov morajo delavci vsvariti svojo moč; proti kapitalu izkoriščevalcev morajo napraviti svoj kapital.

Podjetniške organizacije se centralizirajo. Pri zadnji stavki pri Koslerju se je pokazalo, da se organizirajo pivovarniški gospodarji brez ozira na deželne meje in narodnost. Čisto naravno je torej, da morajo tudi delavci centralizirati svoje organizacije, kajti samo v centralizaciji so lahko velike. Kako naj bi bili v kosce razbiti delavci kos združenim podjetnikom? Propaganda naših «krščanskih», ki zagovarjajo «samostalne» organizacije, je v teh razmerah naravnost zločinska. Hudodelska pa je tudi demagogija z «malimi» doneski. Takozvani mali doneski so v resnici največji, ker so izmetani brez koristi. Boj med delom in kapitalom se postruje od dne do dne. Kdor hoče delavcem dobro, jim mora povedati to in poučiti jih mora, da bodo izpolnjevale organizacije le tedaj lahko svojo nalogo, ako bodo imele poleg vsega drugega tudi močne blagajne. Delavski boj ni šala in s samimi besedami se ga ne more voditi. Brez sredstev ni zmage. Žrtve delavcev se pa izplačajo, kajti dobre organizacije pribore svojim članom enkrat toliko, da so s tem naplačani doneski celih let.

Slovenski delavci ne zavzemajo prvega mesta v avstrijski organizaciji. Zato pa bode težko najti delavske razmere, ki bi bile tako slabe, kakor na Slovenskem. Proti tej slabosti pa pomaga samo eno zdravilo:

Vsi kakoren moč v svojo organizacijo!

Iz stranke.

Zaupniški svet tržške politične organizacije je na zadnji svoji seji dopolnil politični odbor, vsled česar je sestavljen sedaj iz sledečih sodrugov: Predsednik: Jernejčič Fran; tajnik: Petejan Josip; odborniki: Kermolj Vinko, Štok Jernej in Regent Ivan. V nadzorstvu so: Jernejčič Anton in Milost Fran.

Napredovanje hrvatskih socialnih demokratov se zrcali najbolj v njihovem časopisu. Šele letos so izdatno povečali obliko svojega glasila «Slobodna riječ», izvrstno urejanega lista, ki pridobiva od dne do dne več upliva po deželi. Za razvoj stranke, ki deluje v najtežavnejših razmerah, je značilno, da se neprenehoma množi število mest, iz katerih objavlja glasilo dopise, poročila o

shodih, o ustanovitvi novih organizacij i. t. d. S tekočim mesecem pa je zabeležiti nov napredek; stranka je začela izdajati še drug list z naslovom «Napred» v enakem formatu kakor «Slobodna riječ», tako, da bodo izhajale poslej štiri številke na mesec. Tudi svojo revijo so začeli izdajati z naslovom «Razredna borba». Izhajala bode enkrat na mesec na 12 do 16 kvart straneh. Naročnina za Avstrijo je 1 K 25 vin. na četrt leta; naročila sprejema sodrug Vitomir Korač, Haulikova ulica, štev. 3., Zagreb. V Oseku je ustanovljeno strokovno tajništvo, ker se je tudi po Slavoniji strokovno gibanje tako razvilo, da je postala ustanovitev potrebna. Dosledno delo hrvatskih socialistov je lahko vzgled slovenskim sodrugom.

Raznoterosti.

Havliček in klerikalci. Ako «Slovenec» le količkaj sluti, da njegovi «bravci» ne poznajo kakšnega sicer znanega in znamenitega človeka, tedaj ga takoj lasti zase. Tako se je zgodilo zadnjič, ko je trdil, da je bil glasoviti češki pisatelj «veren katoliški mož», kar pomeni v «Slovenčevem» žargonu toliko, kakor da je bil klerikalec. S takimi okupacijami slavnih ljudi mislijo naši katoličani povečati svoj nimbus in obuditi pri svojih čitateljih mnenje, da imajo klerikalci po vsem svetu kdove kakšne kapacitete med seboj. Seveda dopovedujejo take reči lahko samo svojim slepim pristašem, ki sami ne vedo ničesar in ki brezpogojno verujejo, kar čenča klerikalno trobilo. Kdor pozna Havličkove spise, se nikoli ne bode drznil, trditi kaj podobnega, kajti Havliček je v zelo kritičnih časih nevsimljeno in brezobzirno kritiziral klerikalizem; njegova «Krsta sv. Vladimira» n. pr. gotovo ne prebavi noben klerikalec. Ali če je treba še aklatantnega dokaza za to, da klerikalci nimajo najmanjše pravice do Havličeka, naj se blagovolijo obrniti do praškega državnega pravdnštva in do ondotnega deželnega sodišča, pa bodo dobili nedvomno potrdilo. Češka revija «Volná myšlenka» («Svobodna misel») je objavila v 4. št. nekoliko Havličkovih epigramov. Državno pravdnštvo v Pragu je konfisciralo dva taka epigrama in sicer: «Podávání masa» in «Co jest Buh». («Podajanje mase» in «Kaj je Bog».) Deželno sodišče je v Pragu potrdilo konfiskacijo, češ, da obsegata aforizma dejstvo zločina motenja vere, ker se obseg epigramov «roga Bogu». Da se olajša klerikalcem delo, bodi povedano, da ima odlok deželnega sodišča datum 5. julija 1906 in številko Pr. I. 229/6-2.

Skrb vsake gospodinje je povečana družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svojega prečiščenja okusna, zdravila v prospeh in poceni, ima torej nepremerljive prednosti za vsako gospodinjo!

Pridobite jo pri nakupovanju kave in čaja v vsaki trgovini in v vsaki kaviarni.

Založništvo L. Schwentner v Ljubljani priporoča
nastopne knjige:

- Cankar Ivan**, *Vinjeta*. Broš. K 3-60. eleg. vez. K 4-60.
Cankar Ivan, *Jakob Ruda*. Drama. Broš. K 1-20.
Cankar Ivan, *Za narodov blagor*. Komedija. Broš. 2 K, eleg. vez. 3 K.
Cankar Ivan, *Knjiga za lahkomišelnike ljudi*. Broš. K 2-50, eleg. v. K 3-50.
Cankar Ivan, *Kralj na Betajnovi*. Drama. Broš. K 2-—.
Cankar Ivan, *Erotika*. Broš. K 2-—, eleg. vez. K 3-20.
Cankar Ivan, *Hiša Marije Pomočnice*. Broš. K 2-—, eleg. vez. K 3-50.
Cankar Ivan, *Gospa Judit*. Broš. K 2-—, eleg. vez. K 3-20.
Cankar Ivan, *Nina*. Br. 2 K, eleg. v. K 3-50.

Ustanovljeno leta 1854.

priporoča
svoje izvrstno
marčno pivo.

Odlikovana v Parizu leta 1904,
v Londonu in Lutichu leta 1905.

Domača trdka

Pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12.

Železničarji, dne 5. avgusta
vsi v Nabrežino

na

vrtno veselico
s plesom

ki bo na vrtu g. Franca Nemeca. Svira znana godba železniških uslužbencev iz Zidanega mosta na Štajerskem. Vstopnina k veselici **40 vin.**, za vsak ples pa 20 vin. — V slučaju slabega vremena se preloži veselica na dan 19. avgusta t. l.

K obilni vdeležbi vabi odbor.

Dva mlinarja

za cementno tovarno se takoj sprejmeta proti trajnemu delu.

Pismene ponudbe na gospoda **Mihaela Rosmana**, asistenta cementnih tovarn v **Kamniku**.

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Šešark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg — **Jesenice**: Mesar Jakob štev. 101. — **Trst**: Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica**: Krebelj Peter, Kapucinske ulice štev. 1. — **Reka**: Ricardo Camera, Corso 16.

Franc Weinberger

gostilničar in izdelovalec sodavic in pokalic

v Zagorju

se priporoča cenjenim gg. gostilničarjem in delavcem v obilno naročbo svojih izdelkov.

Stanje hranil. vlog:
22 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
760.000 kron.

Mestna hranilnica Ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta k kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA REZERVNEGA ZAKLADA MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA, SVEDOČI ZLASTI TO, DA VLAGAJO V TO HRANILNICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADOLETNIH OTROK IN VAROVANCEV. 26—1

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4½%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Hotel

BALKAN

Trst

Kavarna in restavracija.

Nova zgradba — 70 elegantnih sob. — Lift. — Električna razsvetljava. — Kopelji. — Cene zmerne.

10—8

Počkaj & Kögl.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst
(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim drugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni y Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago „Rdeči Prapor“, „Arbeiter-Zeitung“ in „Laboratore“.